

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

7. bipartita. 1. pars declarat, quomodo Deus gradatim soleat animas illuminate, & ad veritatem adducere. 2. docet, quomodo Samaritana ex peccati sui detectione Christum agnoverit esse Prophetam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

ferore passionis suae. Sed Dominus in bonum voluit ejus absconsa facinora propalare, & abstrusa in lucem producere, ut scilicet eam potaret salubriter & suaviori aqua, non in abscondito tantum solitudinis, sed etiam in propatulo civitatis, postquam scilicet veterem aquam per confessionem evomerit, & destituta fuerit per compunctionem. Atque ideo dicit: *Bene dixisti, virum non habeo, non enim est vir tuus, &c.* Quasi dicat: Nam bonae confessionis initium fecisti, si recte intelligis, dum dixisti Virum non habere; & hoc enim verum est, quandoquidem legitimum non habes Virum. Et ideo dixisti bene, quia confiteri est bene dicere, quandoquidem legitimum non habes Virum. Et ideo dixisti bene, quia confiteri est bene dicere, quandoquidem legitimum non habes Virum. Et ideo dixisti bene, quia confiteri est bene dicere, quandoquidem legitimum non habes Virum. Et ideo dixisti bene, quia confiteri est bene dicere, quandoquidem legitimum non habes Virum.

Recte S. Augustinus lib. 10. Confess. suarum sic Deum alloquitur, ut peccatores omnes ad veritatem excitet confessionis: *Tibi quidem, Domine, confiteor, cuius oculis nuda est abyssus humanae conscientiae, quid occultum esset in me, si nolum confiteri Tibi? Te mihi absconderem, non me Tibi. Tibi manifestus sum, quicumque sum; sed quia tu veritatem dixisti, & qui facit eam, venit ad lucem, volo eam facere in corde meo coram te in confessione: in silentio autem meo coram malis testibus.* Hae S. August.

Non absimiliter haec mulier dixit Christi verbis commota, videns suum facinus non esse absconditum, propria etiam conscientia arguente, incipit fateri se non habere virum: nec jam ultra excusationem quaerit, quin potius ex agnitione peccata in ea oritur sitis aquae novae, gratiae scilicet & iustitiae. Itaque, non indignatur Christo, quod eam confuderit arguens & manifestans que erant in occulto, sed id fieri censet iusto Dei iudicio. Non ergo se opposuit verbis superioribus, aut minis acerbis, ut mos habet mulierum, cum earum vita tanguntur vel à longè: non etiam fugit ab eo dedignabunda, tamquam à ludæo, quem odii in suam gentem Samaritanam poterat insinulare, & dicere ex illa odii radice in se dicta promanare. Nempe ultra hoc Christi testimonium de vita sua praeterita, testem habeat conscientiam propriam; quam Christus suis excitat in ipsa verbis, quamque nunquam poterat effugere, quocumque fugerit. Melius ergo iudicare se convertere ad Medicum, & ejus implorare remedium, quam hiantia adhuc vulnera velle abscondere & perire. Satis existimat sitim suam cruciantem prodere, quam defectu hujusque vitae semper alterationem pati, & aeternum sitire. Expedientiis ei fuit verum conscientiam corrodentem, & colubum eam tortuose involentem hanc salubri aqua extinguere & primere, quam cum semper sentire, & alio corde velle abscondere & premere.

Hanc igitur Samaritidem imitentur omnes *Vitis florifera*

peccatores. Si quandoque contingat infortunata, quae putantur occulta, manifestari non indignentur, non irascantur, nisi contra se, quia hoc Dei iusto contingit iudicio. Confundantur potius, & compungantur salubriter, demisso superbiae supercilio, dicantque: *Bonum mihi quia bene dixisti: Rursus dicat cum Propheta: Iras michi Domini portabo, quod peccavi ei, donec iudicet iudicium meum.* Expungantur, & educantur in lucem virtutum conscientiae verum, qui laet absconditus, si aequae virtutem desiderant perfentescere, & quietem invenire. Alloqui inanis est omnia aqua, omnis consolatio, omnis devotio, omnis oratio, omnis celestis influxus communicatio, nisi praevia confessione, & peccatorum compunctione, ac expunctione.

LECTIO VII. BIPARTITA.

Domine, ut video, Propheta es tu.

Facile est advertere ex verbis Samaritanæ, quomodo paulatim proficiat ex Christi colloquio in fide & lumine. Quem enim primò Iudæum vocavit, mox Dominum nominat; nunc Prophetam titulo honorat, denique postmodum Messiam esse agnoscit. Potest Deus animam subito si voluerit, erudire perfectissimè, quod aliquibus electis contingit speciali favore, quia perfectissimam scientiam salutis, perfectissimamque amoris gradum, sine mora aut eruditione longa profecti fuerit Sic Magdalena, sic Paulus, & alii nonnulli in novo Testamento; sic & aliqui Prophetæ in veteri. Quam obrem dicebat S. Gregorius hom. 30. in Evang. *Eccè oculus fidei Davidem, Amos, Danielem, Petrum, Paulum, Mattheum intueor, & S. Spiritum, qualis sit artifex confidero. Implet namque Davidem, Cytheream puerum, & Psalmistam fecit. Implet Pastorem armentarium, Pastorem Sycomoros vellentem, & prophetem facit. Implet abstinentem novorum, & Indicem Senum facit. Implet piscatorem, & predicatorem facit. Implet persecutorem, & Doctorem Gentium facit. Implet Publicanum, & Evangelistam facit. O qualis artifex iste Spiritus, nulli ad discendum morè agit in omne quod voluerit: Mox enim ut tetigerit mentem, docet; solamque tetigisse, docuisse est. Sic Christus ad gustum aquae vitae animas quasdam subito sine mora perducit, nihil minus cogitantes, easque potat uberrimè. Hanc tamè Samaritanam rudem paulatim voluit allicere, & longo satis ultro citroque colloquio quasi gradatim erudire & illustrare.*

Similiter discipulos euntes in Emaus non statim fidei & amoris perfecto complet lumine & ardore: sed toto itinere eis aperit Scripturas ad credendum tardis corde, & initiales quasdam jactit scintillas cordibus eorum, ob quas dicebant ad invicem: *Nonne cor nostrum erat ardens in nobis, dum loqueretur in vial?* Tandem verò perducit eos ad perfectum.

fff

perfe-

Emaus
Luc. 24.

¶ 19

perfectam sui notitiam & amorem in hospicio, per panis fractionem: *Cogno verum in fractione panis.* Ipse ergo partim incinerare à Christo, partim apud fontem instructi sunt de aqua viva fidei & spei, ab eo quem reputabant peregrinum: *Est enim, teste S. Hieronymo de locis Hebraicis & Zozomeno l. 5, hist. c. 20. Fons quidam salutaris variis morbis propè Emaus, ad quem divertit Christus cum Cleopha incidens, dum simulavit se ut peregrinum ad alterum pagum contendere. Ibi que lavasse fertur pedes suos; dum interim salutaribus verbis lavaret infidelitatem discipulorum illorum duorum secum tunc incidentium. Et pedes quidem lavit, hoc est, affectus eorum, ut fierent capaces latentis mysterii in fractione panis, dum cum exceperint hospicio. Sic & Samaritana nostra instructa fuit sermone Domini (in via juxta fontem) de virtute aque vive, agnovitque eum esse Prophetam, ac etiam tandem esse Messiam. Sed tamen postea adhuc plenius illuminatam fuisse non ambigimus dum Christus ingressus est civitatem & hospicio benigne exceptus, bi duo ibi comoratus est. Absque dubio enim propter instructionem Samaritanorum commoratur per biduum, & ad ejus pedes sedens hec Mulier docentis penderat ore, instillar aliterius Magdalenæ.*

Eunuchus
regina
Aethyopum.
Act. 8. 14.
33.

Sic & Eunuchus Candacis Reginae Aethyopum, in via illustratur fidei luce, non tamen subito, sed quasi pedetentim & gradatim. Primò enim legebat cum gustu aliquo Isaiam Prophetam, & inciderat in locum, ubi de Domine passione agitur, quomodo tamquam ovis ad occisionem ductus fuerit. Sed hæc non intelligebat, caligo & obscuritas adhuc velabat oculos ejus. Venit Philippus cælitus ad eum destinatus, & interrogatque eum: *Putas intelligis quæ legis? Cui ipse quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi? Iuberet ergo Philippus ascendere currum, & incipit ei longo & sublimi sermone evangelizare Christum. Hærebat Eunuchus, percussus tantæ rei novitate, & sublimitate, sed tandem Dominus supernè cor ejus intrâs, illustrat mentem, & jubat rationi infundit, detegit occulta, fugat caliginem. Quid ultra; Pervenit ad fontem, & humiliter ac modeste petit baptismum: *Ecce aqua quæ me prohibet baptizari? Respondetur ei: credis ex toto corde, licet. Subiungit ipse: Credo Filium Dei esse Iesum Christum. Sic tandem Baptismum suscipit, & exinde aqua illa vocata est Fons Aethyopiæ, de quo sic scribunt, Terreg sancte Descriptores: Fons Aethyopiæ est in medio itinere, quo itur ad Ierusalem in Gazam, ad radices montis ebulliens, & eadem qua gignitur, sorbetur humo, in quo Philippus Eunuchum Aethyopem baptizavit, qui dum in curru veteris testamentum relegeret, Fontem reperit Evangelii. Ita ex S. Hieronymo Andrichomius in descript. Tribus Dan.**

Tres fontes
ob memoriam
conversionis.

Sic tres Fontes illustres fiunt ob memoriam conversionis & illustrationis specialis apud eos factæ, Fons Samaritane, Fons Emaus, Fons Aethyopiæ. Apud quos Fontes, admirabili digito Dei, &

mutatione dexteræ Excelli, factum est ut mulier, quæ instar Pardi varietata erat, mutaret varietates suas; & Aethyops mutaret pellem, ac elueret nigredinem suam; fluctuantesque instar quæ dicitur acciperent firmitatem. O Fontes honore & memoriâ digni!

quorumque
iustitiam
terram, 13.

Ceterum mulier hæc Samaritana ideo Christum agnoscit Prophetam, quia occulta sua ab eo cognoscit. Vnde illa verba attendenda sunt: *Domine, video quia Prophetæ es tuus, id est, ex ipso effectu cognosco te Prophetam, quia occulta mea veritatis auctorem honore afficit, testificans non solum quod veritatem dixerit, sed simul quod ex Spiritu divino locutus sit: Ergo & in hoc ostendit salutis argumentum, quod correctionem accepit humiliter, & veritatem agnoscat cum sinceritate. Nam è contra damnationis est indicium, correctionem contemnere, & veritati rebellem esse: *Odioso correctionem, vestigium est peccatores, inquit Sapiens. Hoc est, quisquis non vult corrigi, aut ubi peccata sua manifestari, vult inhæreere viis & vestigiis peccati & peccatoris; & per ea ambulare animo obfirmato; quod quidem vestigium est & argumentum pessimi & consummati peccatoris. Sive, ut dicit Rabanus, per Peccatorem intelligens diabolus: *Qui odit correctionem admonitionis, ipse indicium prebet in se nequitie sui seductoris; quoniam malignus induravit cor ejus, ne crederet & obaudiret veritati. Addit ibidem Sapiens: Et qui timet Deum, convertatur ad cor suum. Quod quidem in Samaritana videmus, quæ ex verbis Domini non odium concepit adversus veritatem, sed ad cor suum conversa est, & timuit ac honoravit corrigentem. Speculum ei Dominus ostendit verbis suis, & agnovit ipsa deformitatem suam, nec in speculum insurrexit, sed qualis foret agnoscentis, ad cor est conversa.***

PAR. 11
Luzmodo
Samaritana
na ex pte
catis sui
te filium
Christum
prophetam
esse agnos
verit
Correptio
humiliter
acceptio
lucis est
quærens
Societas
edificatio
reptionem
figuram est
induravit
peccatoris.

Huc quoque facit quod subiungit Sapiens ibidem: *Scientia Sipientis tamquam mandatio abundabit, & consilium ejus tamquam fons vitæ permanet cor fatui quasi vas confractum, omnem sapientiam non tenebit. Attende hic singula in Christo & Samaritana. Sapientia enim Christi, tamquam iudicatio, animam ejus irrigare incipiebat; & consilium ejus de immutanda vita fornicaria, tamquam Fons vitæ purus abundabat, ut permaneret; ita ut hic rursus verificari posse illud: *Aqua profunda, verba ex ore vivi; & torrens redundans. Fons Sapientie. Ipsa interim initio videbatur, quali vas confractum aut rimosum, hæc sapientiam non tenere à Fonte vitæ effluentem: sed paulatim consolidatum est vas fictile, ut aquam doctrinæ salutaris vivificæ agnosceret, nec dilabi sineret. Quod ubi factum est, non solum ait: *Domine, da mihi hanc aquam; verum etiam demonstrante ei Christo causam, cur hujus aquæ non foret capax, dixit: *Domine, video; quia Propetæ es tu.* Sic videmus, quæ***

prov. 11.

Quatuor
hominum
differentie

quam verum sit ac manifestum quod prisci Hebraei in sententiis suis dixerunt: Quatuor differentie hominum sunt coram sapientibus adstantium. Quidam sunt quasi spongia, que humorem undequaque fugit ac trahit. Alii quasi dolium petrum, quod aquam hauriens una ex parte ex alia effluit, & quicquid accipit, evacuat. Alii quasi cuppa que vinum effluere sinat, feces retinens. Nonnulli denique instar cribri pigmentarii, quod & surfur & farinam retinet, sed distinctim cellulis, in superiore siquidem surfur, in inferiore vero farinam servat. Cujusmodi autem fuerit hæc Samaritana, tu dispice. Nam initio quidem visa est ut vas aquam vivam sibi propositam effluere sinens, & solas peccati sui faeces retinens: postmodum autem, quasi spongia coram impleta, etiam hydriam reliquit, ut aliis posset aquam quem sukerat, refundere.

Samaritane
Christi
unde
Prophetam
dixerit.

Quod autem Christum Prophetam vocat, ideo est, quod oculata conscientia ei aperire valuerit: quod quidem spectat ad lumen supernaturale Prophetis communicatum, propter quod & videntes dicti sunt, non solum quod futura prospicerent, sed etiam quod abstrusa agnoscerent. Est hæc etiam quaedam participatio divinæ scientiæ, cordis interiora posse inspicere & detegere, ac in lucem educere. Quod Sanctis aliquibus à Deo concessum legitur ex speciali favore, ad conversionem peccatorum.

Sancti
creta
coram
dium in
aliis
cognoscentes.

Sic S. Philippus Neriis occurrens cuidam in peccato mortali existenti, ei aperuit quæ in inimicis suis abscondita plane existimabat: & sic ad penitentiam eum adduxit.

Sic S. Catharinus de Senis, & S. Lutgardis, fœtore quodam discernebant, quando aliqui in statu peccati ad eorum alloquia accederent.

Non ergo mirum, si Christus in Samaritide cognosceret plenissimè totum vitæ ejus ordinem, qui longè sublimiori lumine prædixit erat, quam unquam fuerint ulli Sancti ad cognoscenda intima mentis. Rectè igitur ei Samaritana hæc potuit decantare illud: Domine probasti, & cognovisti me, tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longè semitâ meam & funiculum meum investigasti. Et omnes vias me prævidisti. Tenebre non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur. Nos illuminatio mea in deliciis meis. Quasi diceret. Domine, tu variis interrogacionibus & sermonibus me probare videris, & tamen me penitus exploratam habes & perspectam: tu enim cognovisti omnia mea, stationes, incessus viam & vitam meam; omnesque actiones meas, involutas utrinque glorio variis spiritis, & quasi involutum & implexum funiculum sive longum filum, clarè nosti. Quinimodò, adeo non me operuerunt tenebræ, cum captarem voluptatem carnalem in illis, & versaretur velut in deliciis caliginosis, quin oculi tui me clarè viderint, qui perinde vides, sive nox sit, sive dies, omniaque noctis nostræ

Psalm. 138.

tenebrosa studia, consilia, flagitia, tibi apertissimè patent, quasi in lucidissimo die propalata.

Querunt interim hic Theologi, ut Tostatus & quidam alii; An Christus Dominus proprie dici possit Prophetas? Quidam eum solum appellatione quadam communi, sive quadam æstimatione vulgi Prophetam dictum volunt, non tamen fuisse proprie loquendo Prophetam; quia ad rationem Propheticæ cognicionis spectare putant, quod sit obscura. Respondeo breviter, obscuritatem non esse necessariam ad Propheticam cognicionem: nam & Prophetæ dicuntur illa videre quæ prædicunt, & inde videntes dicti sunt. Sufficit igitur, ut sit cognicio eorum quæ à sensibus distant hominum, & à cognicione ordinaria vitorum, ut ait S. Thom. Donum itaque Propheticæ dicit cognicionem supernaturalem eorum quæ distant secundum statum cognoscentis, & ita à Christo secundum statum Viatoris distabant illa quæ divinitus cognoscebat. Vnde ut Viator illa cognoscentis & annuncians, prophetabar. Vere ergo Propheta erat, de quo dicitur: Prophetam de gente tua suscitabit Dominus, ipsum audies. Et in Evangelio: Propheta magnus surrexit in nobis, Magnus auctoritate, sapientia, gratia, lumine.

An Christi
sunt proprie
dici possit
Propheta.

Vide 3.º
1.º

Deut. 18.
Luc. 7.

LECTIO VIII. BIPARTITA.

Patres nostri in mente hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Ierusalem est locus, ubi oportet adorare.

Nonnulli existimant mulierem Samaritanam proponere hanc quæstionem, ad interrumpendum sermonem jam inchoatum de ejus prava & incontinente vita. Erat enim ipsa adhuc imperfecta, & licet ei non congerit, quod de filio luxurioso scriptum est: *Audivisti verbum sapiens luxuriosus, & displicebit illi, & projicies post dorsum suum.* Licet, inquam, Christi verbum tamquam Prophetæ detegentis abdita conscientie suæ humiliter, susceperit tamen non ei omnino gratum esse potuit, quod diutius, cum confusione sua, ea in materia mora traheretur. Ideoque forsitan aliò trahens sermonem, hanc excitat quæstionem de sacrificio adoratione, de quo loco ejus inter Samaritas & Judæos controverso. Sic contingit nonnullis imperfectis accedentibus ad Sacramentum confessionis, qui ubi breviter & obscurè enuntiaverint sua, si Confessarius interroget, ut dilucidius cognoscat conscientiam eorum, aut forte reprehendat, ut ad emendationem adducat, non est eis gratum; sed immiscens alia, quibus Confessarius alio trahant, & ad pertranseundum inducant. Vide *Cand. Myst.* tract. 5. lect. 7. & 8.

Pars I.
Cur Samaritana
hanc quæstionem
Christo
proposuerit.

Opinio.

Alii putant, quod verè & seriò, Christum intelligentes Prophetam esse, noluit prætermittere quæstionem gravem, quæ concernebat religionem & conscientiam; sincero enim tenebatur sciendi

Alia opinio

